

ĐẨY MẠNH PHÂN CÔNG, PHÂN CẤP TRONG QUẢN LÝ, ĐIỀU TIẾT GIÁ CỦA NHÀ NƯỚC

CỤC QUẢN LÝ GIÁ (BỘ TÀI CHÍNH)

Phân công, phân cấp trong quản lý nhà nước là một chủ trương, nhiệm vụ trọng tâm thuộc các chương trình tổng thể cải cách hành chính của Chính phủ. Trong lĩnh vực tài chính ngân sách nói chung và quản lý, điều tiết giá nói riêng, Pháp lệnh Giá năm 2002 và tiếp sau đó là Luật Giá năm 2012 ra đời đã góp phần đẩy mạnh thực hiện chủ trương phân công, phân cấp trong quản lý, điều tiết giá. Theo đó, thẩm quyền và trách nhiệm của từng cơ quan, đơn vị từ Trung ương đến địa phương đã được quy định cụ thể, rõ ràng và gắn với chức năng quản lý ngành, lĩnh vực. Vấn đề này tiếp tục được quan tâm khi đặt ra việc sửa đổi Luật Giá.

Từ khóa: Quản lý, điều hành giá, cải cách hành chính, Chính phủ

PROMOTE THE DECENTRALIZATION OF PRICE REGULATION AND ADMINISTRATION OF THE STATE

Price Management Department, Ministry of Finance

Decentralization of state management is a major task of the Government's administrative reform master programs. In the field of finance and budget, and price administration sector, the Price Ordinance 2002 and the Law on Prices 2012 were promulgated to promote the decentralization in price administration and regulation. Accordingly, the authority and responsibility of agencies and units of central and local levels have been specified clearly and associated with the specific functions. This issue must be considered upon the amendment of the Law on Prices.

Keywords: Price administration, administrative reform, Government

Ngày nhận bài: 6/4/2023

Ngày hoàn thiện biên tập: 13/4/2023

Ngày duyệt đăng: 20/4/2023

Một số vấn đề đặt ra trong phân công, phân cấp trong quản lý, điều tiết giá của Nhà nước

Luật Giá 2012 đã có những bước tiến quan trọng, góp phần đẩy mạnh thực hiện chủ trương phân công, phân cấp trong quản lý, điều tiết giá nhưng hiện đã phát sinh một số hạn chế cần khắc phục như:

- Việc phân công, phân cấp trong quản lý giá vẫn chưa bảo đảm tính đồng bộ; chưa thể hiện rõ trách nhiệm của từng cơ quan, đơn vị trong từng khâu cho nên trong một số trường hợp không phát huy được hết tính hiệu quả. Việc phân công, phân cấp trong quản lý giá được giao cho Chính phủ quy định chi tiết tại các

văn bản hướng dẫn Luật Giá. Tuy nhiên, do tại Luật Giá chưa đặt ra các nguyên tắc trong phân công, phân cấp dẫn đến trong thực hiện việc phân công, phân cấp của Chính phủ còn chưa thể hiện rõ trách nhiệm của từng cơ quan, đơn vị trong từng khâu cho nên trong một số trường hợp không phát huy được hết tính hiệu quả; việc phân cấp định giá Nhà nước từ trung ương xuống địa phương còn thiếu tính đồng bộ.

- Đối với các cơ quan Trung ương, việc phân công nhiệm vụ giữa Bộ Tài chính với các bộ, ngành còn khá dàn trải dẫn đến nhiều đầu mối quản lý giá, trong khi quy trình thực hiện chưa gắn với trách nhiệm của cơ quan chủ trì thực hiện nên khi có những phát sinh vướng mắc thường có sự đùn đẩy trách nhiệm. Trên một khía cạnh khác là việc phân công nhiệm vụ chưa tính hết được khả năng đáp ứng, cho nên trong một số lĩnh vực việc triển khai nhiệm vụ rất chậm, nhất là đối với những nhóm hàng hóa, dịch vụ phải điều chỉnh theo lộ trình. Trong bối cảnh hiện nay, nhất là khi không còn cơ chế liên tịch thì việc rà soát đánh giá để có sự điều chỉnh trong phân công lại nhiệm vụ giữa các cơ quan Trung ương là cần thiết.

- Đối với các cơ quan địa phương, trên cơ sở phân cấp một số nhiệm vụ từ cơ quan trung ương cho Hội đồng nhân dân hoặc Ủy ban nhân dân tỉnh, địa phương được quyền giao nhiệm vụ cho các Sở, ban ngành. Thực tế triển khai cho thấy không có sự thống nhất giữa các địa phương; có những mặt hàng giao Sở chuyên ngành nhưng có tình giao Sở Tài chính; trong khi trách nhiệm thẩm định phương án giá do Sở Tài chính thực hiện. Vì vậy, trong đa số các trường hợp khi có phát sinh vướng mắc phải giải

trình với các cơ quan chức năng thì trách nhiệm đều thuộc Sở Tài chính. Trong quá trình tổng kết đánh giá một số địa phương có ý kiến nên nghiên cứu phương án giao tập trung nhiệm vụ quản lý giá vào một đầu mối. Nếu giao các Sở chuyên ngành thì Sở Tài chính chỉ thẩm định, nhưng phải quy định một số trách nhiệm của Sở chuyên ngành; còn nếu không thì giao tập trung hết vào một đầu mối Sở Tài chính sẽ thuận lợi hơn.

Ngoài ra, một số tồn tại cụ thể trong phân cấp thẩm quyền hoạt động quản lý, điều tiết giá của Nhà nước bộ lộ như: Hạn chế trong phân cấp thẩm quyền quyết định bình ổn giá đối với những hàng hóa, dịch vụ biến động bất thường ngoài danh mục bình ổn giá đã được quy định cứng tại Luật Giá, vì vậy việc nghiên cứu, bổ sung một cơ chế linh hoạt hơn về giao thẩm quyền quyết định bình ổn giá trong trường hợp phát sinh là cần thiết; Tình trạng chồng chéo về thẩm quyền và hình thức định giá đối với cùng loại dịch vụ do các pháp luật chuyên ngành ban hành sau Luật Giá đã quy định bổ sung thêm hoặc chồng chéo với quy định của Luật Giá; Chưa có quy định về việc phân quyền cho UBND tỉnh quy định cơ quan có thẩm quyền tiếp nhận kê khai giá tại địa phương đối với mặt hàng được địa phương quyết định bổ sung vào danh mục kê khai giá trên địa bàn, dẫn đến sự lúng túng trong triển khai thực tế.

Từ những vấn đề thực tiễn đặt ra, căn cứ chỉ đạo của Chính phủ thì việc đẩy mạnh phân công, phân cấp trong quản lý, điều hành giá được thực hiện theo đúng chủ trương đặt ra trong cải cách hành chính nhà nước.

Gắn với chủ trương của Đảng, điều hành của Chính phủ trong việc đẩy mạnh công tác cải cách hành chính trong thời gian tới và công tác xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, tại dự thảo Luật Giá (sửa đổi) đang được xây dựng trình Quốc hội phê duyệt trong thời gian tới, cần kiến nghị điều chỉnh một cách hợp lý, phù hợp trong công tác quản lý, điều hành giá theo hướng một việc chỉ giao một cơ quan chủ trì và chịu trách nhiệm; qua đó góp phần nâng cao hiệu quả công tác quản lý giá trong tình hình mới. Như vậy, quan điểm đề xuất là phải quán triệt tăng cường phân công, phân cấp trong quản lý, điều hành giá gắn với chức năng, nhiệm vụ, chuyên môn, chuyên ngành quản lý và địa bàn quản lý.

Trên cơ sở đó, các phương án chính sách trọng tâm đề ra như: Quy định rõ về nguyên tắc trong phân công, phân cấp quản lý giá, nhất là đối với biện pháp định giá nhà nước; Chính phủ sẽ chỉ định hướng các mục tiêu quản lý, điều hành giá chung, ban hành hoặc chỉ đạo các bộ ban hành các văn bản

dưới Luật nhằm tạo hành lang pháp lý đầy đủ, thuận lợi cho công tác tổ chức thực hiện; việc quy định như trên cũng phù hợp với nhiệm vụ, quyền hạn của Chính phủ. Thủ tướng Chính phủ sẽ chỉ định giá đối với một số mặt hàng chiến lược, đặc biệt quan trọng mà khi điều chỉnh giá cần xem xét toàn diện đến nhiều yếu tố kinh tế vĩ mô, đời sống người dân. Trên cơ sở đó, thẩm quyền, trách nhiệm định giá các hàng hóa, dịch vụ cụ thể sẽ cơ bản được giao cho cấp Bộ theo lĩnh vực quản lý hàng hóa, dịch vụ và cấp Ủy ban nhân dân tỉnh theo phạm vi địa bàn quản lý; việc phân công, phân cấp như vậy là phù hợp với công tác tổ chức thực hiện trong thực tiễn, phân định rõ ràng giữa nhiệm vụ của các Bộ, ngành, địa phương để thuận lợi triển khai, tránh sự đùn đẩy trách nhiệm.

Phân định rõ thẩm quyền, trách nhiệm giữa Bộ Tài chính và các bộ, ngành, giữa Sở Tài chính và các Sở chuyên ngành; đẩy mạnh phân công, phân cấp cho chính quyền địa phương. Đối với cấp địa phương, thẩm quyền quản lý được giao cho Ủy ban nhân dân, vì vậy việc giao các Sở, ngành thực chất là phân nhiệm vụ tham mưu triển khai cần được quy định như Trung ương, việc chỉ giao Sở Tài chính thực hiện sẽ rất khó khả thi và nên thực hiện đồng bộ như Trung ương là phân công theo chức năng quản lý lĩnh vực của sở ngành. Do đó, cần nghiên cứu bổ sung thêm quy định rõ quyền hạn, nhiệm vụ của Bộ Tài chính, các Bộ và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh nhằm tăng cường tính minh bạch, rõ ràng, bảo đảm tính thống nhất trong công tác thực hiện. Quy định này cần được cụ thể hóa để làm rõ hơn vai trò chủ trì, vai trò phối hợp trong thực hiện để xác định rõ trách nhiệm của từng cơ quan, đơn vị, tránh sự đùn đẩy.

Dự thảo Luật Giá (sửa đổi) và các nội dung liên quan

Dự thảo Luật Giá (sửa đổi) đã bổ sung một chương III quy định rõ về nhiệm vụ, quyền hạn của Bộ Tài chính, bộ quản lý ngành, lĩnh vực và Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương. Đồng thời, tại từng chương đã có các quy định cụ thể nhiệm vụ trong triển khai thực hiện đối với từng cơ quan, đơn vị.

Bình ổn giá là việc Nhà nước áp dụng biện pháp thích hợp về điều hòa cung cầu, tài chính, tiền tệ và biện pháp kinh tế, hành chính cần thiết khác để tác động vào sự hình thành và vận động của giá, không để giá hàng hóa, dịch vụ tăng quá cao hoặc giảm quá thấp bất hợp lý ảnh hưởng đến ổn định kinh tế - xã hội, đời sống người dân. Tại Điều 20 Luật Giá

đã quy định phân cấp thẩm quyền về bình ổn giá gồm 3 cấp gắn với đó là quy định về trách nhiệm, cụ thể gồm cấp Chính phủ, bộ, ngành và địa phương. Thẩm quyền quyết định chủ trương bình ổn giá chỉ tập trung duy nhất là cấp Chính phủ có quyền quyết định chủ trương bình ổn giá, còn các bộ ngành quyết định biện pháp bình ổn giá và tổ chức thực hiện, hướng dẫn ủy ban nhân dân cấp tỉnh triển khai, tổ chức thi hành biện pháp bình ổn giá. Tuy nhiên, việc bình ổn giá trong trường hợp cơ quan có thẩm quyền công bố tình trạng khẩn cấp, công bố dịch, thiệt hại do thiên tai thì chủ trương bình ổn giá đối với các mặt hàng trong danh mục bình ổn giá được quy định tại Luật thì do Chính phủ quyết định đối với phạm vi cả nước và Ủy ban nhân dân tỉnh quyết định đối với phạm vi địa phương; trường hợp hàng hóa, dịch vụ không có trong danh mục bình ổn giá thì sẽ do Ủy ban thường vụ Quốc hội phê duyệt, quyết định chủ trương. Đây là quy định mới trong dự thảo Luật Giá (sửa đổi) để đảm bảo tính linh hoạt, kịp thời trong công tác bình ổn giá khi giá cả thị trường biến động bất thường.

Về định giá nhà nước, do yêu cầu khách quan để khắc phục những khuyết tật của thị trường (như độc quyền, dịch vụ công ích, các hàng hóa, dịch vụ chưa có thị trường...), Nhà nước thực hiện can thiệp trực tiếp vào giá cả ở mức độ nhất định bằng việc định giá theo khung giá, giá tối đa, giá tối thiểu hoặc giá cụ thể và phân cấp thẩm quyền quyết định giá theo 4 cấp là Thủ tướng Chính phủ, các bộ ngành, Hội đồng nhân dân cấp tỉnh và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh. Điều này thể hiện mức độ quan trọng của công tác định giá Nhà nước, đòi hỏi sự phân công, phân cấp thẩm quyền quản lý phải chi tiết từng cấp trong tổ chức chính phủ và tổ chức chính quyền địa phương bởi hàng hóa, dịch vụ do nhà nước định giá có tác động rộng lớn đến thị trường, người tiêu dùng và ngân sách nhà nước. Theo đó, tại mục 2 Chương IV của dự thảo Luật về định giá nhà nước đã bỏ cấp định giá là Chính phủ và quy định rõ về nguyên tắc xác định thẩm quyền định giá của Thủ tướng Chính phủ, cấp Bộ và cấp Ủy ban nhân dân tỉnh, cụ thể:

- Thủ tướng Chính phủ định giá đối với hàng hóa, dịch vụ chiến lược, đặc biệt quan trọng, có tác động lớn đến kinh tế vĩ mô, đời sống người dân;

- Bộ Tài chính định giá đối với hàng hóa, dịch vụ thuộc lĩnh vực quản lý; hàng hóa dịch vụ thuộc nhiều ngành, lĩnh vực quản lý và ảnh hưởng đến ngân sách nhà nước;

- Bộ, cơ quan ngang Bộ định giá đối với hàng hóa, dịch vụ thuộc lĩnh vực, phạm vi chuyên ngành quản lý theo quy định pháp luật;

- Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân cấp tỉnh định giá đối với hàng hóa, dịch vụ có tính địa bàn theo phạm vi quản lý.

Kê khai giá là một biện pháp quản lý giá của nhà nước, theo đó tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh hàng hóa, dịch vụ có nghĩa vụ gửi thông báo mức giá hàng hóa, dịch vụ cho cơ quan nhà nước có thẩm quyền khi định giá, điều chỉnh giá và phải chịu trách nhiệm về tính chính xác của mức giá đã kê khai đối với hàng hóa, dịch vụ thuộc diện phải kê khai giá. Như vậy, tại Điều 28 dự thảo Luật Giá (sửa đổi) quy định trong hoạt động kê khai giá chỉ có 2 cấp quản lý nhà nước được phân cấp thẩm quyền tiếp nhận văn bản kê khai giá là các bộ ngành ở trung ương và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh. Quy định này vẫn giữ nguyên phân cấp thẩm quyền như tại Luật Giá hiện hành để đảm bảo phù hợp với chức năng quản lý nhà nước của cấp bộ và cấp tỉnh.

Hiệp thương giá là việc cơ quan nhà nước có thẩm quyền tổ chức và làm trung gian cho bên mua và bên bán thương lượng về mức giá mua, giá bán hàng hóa, dịch vụ thỏa mãn điều kiện hiệp thương giá theo đề nghị cả hai bên mua, bán. Theo đó, dự thảo Luật Giá (sửa đổi) quy định gồm 2 cấp thẩm quyền có trách nhiệm chủ trì tổ chức hiệp thương giá gồm bộ quản lý ngành, lĩnh vực và Sở quản lý ngành, lĩnh vực. Quy định hiệp thương giá tại dự thảo Luật đã có sự thay đổi theo hướng phân cấp mạnh cho cơ quan quản lý chuyên ngành thay cho trước đây chỉ tập trung vào Bộ Tài chính, Sở Tài chính là cơ quan chủ trì hiệp thương giá.

Việc phân công, phân cấp thẩm quyền giữa các cơ quan trung ương và địa phương đang được đẩy mạnh tại dự thảo Luật Giá (sửa đổi) theo đúng chủ trương, tinh thần chỉ đạo của Đảng, Chính phủ, qua đó tăng cường sự minh bạch, rõ ràng giúp cho các cơ quan nhà nước xác định rõ trách nhiệm trong công tác quản lý giá đối với từng lĩnh vực; tạo sự thuận lợi cho công tác phối hợp giữa các cơ quan quản lý nhà nước về giá ở trung ương và địa phương.

Tài liệu tham khảo:

1. Luật Giá số 11/2012/QH13;
2. Dự thảo Luật Giá (sửa đổi) tháng 4/2023;
3. Báo cáo tổng kết, đánh giá thi hành Luật Giá;
4. Báo cáo đánh giá tác động chính sách tại Luật Giá (sửa đổi);
5. Báo cáo tổng hợp ý kiến các Đại biểu Quốc hội về dự án Luật Giá (sửa đổi) tại kỳ họp thứ 4, Quốc hội khóa XV.

Thông tin tác giả:

Cục Quản lý giá (Bộ Tài chính)

Email: vuhuongtra@mof.gov.vn